

Afstemning

Lovforslaget vedtoges enstemmigt med 109 stemmer.

Første næstformand (Birte Weiss):

Lovforslaget vil nu blive sendt til statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Anden behandling af lovforslag nr. L 16: Forslag til lov om ændring af lov om offentlig sygesikring. (Indførelse af tilskud til ernæringspræparater, forsøg m.v.).

Af sundhedsministeren (Carsten Koch).

(Fremsat 26/3 98. Første behandling 2/4 98. Betænkning 22/4 98).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget og ændringsforslagene sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 og nr. 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget overgik derefter til tredje behandling.

Første næstformand (Birte Weiss):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Forespørgsel nr. F 5:

Forespørgsel til socialministeren, arbejdsministeren og bolig- og byministeren:

»Hvad planlægger regeringen af konkrete initiativer for at imødegå polarisering og udstødelse af store grupper fra samfundslivet?«

Af Villy Søvnald (SF), Jes Lunde (SF) og Ole Sohn (SF).

(Forespørgslen anmeldt 27/3 98. Fremme af forespørgslen vedtaget 2/4 98).

Begrundelse

Villy Søvnald (SF):

Det fremgår af regeringsgrundlaget fra marts i år, side 2 og 3, at »velfærdssamfundet skal skabe gode og trygge rammer for vores livsudfoldelse. Vort samfund skal ikke opdeles, så der er nogen, der er indenfor, og nogen, der er udenfor. Samhørighed og fællesskabsfølelse forudsætter, at vi alle bidrager – og får lov til at bidrage. Den økonomiske fremgang skal bruges til at give alle mulighed for at deltage i samfundslivet og til at gøre en ekstra indsats for de syge, de udsatte, de sindslidende, de handicappede og de ældre, der har behov for hjælp«.

Og så fortsætter regeringsgrundlaget med at sige, at »den store udfordring for Danmark i det 21. århundrede er at udvikle vores samfund, så økonomisk fremgang og konkurrencedygtighed går hånd i hånd med bedre miljø og større lighed i befolkningen med hensyn til beskæftigelse, levevilkår og aktiv inddragelse i samfundslivet«.

Så vidt regeringsgrundlaget, der jo i overskriftsform indeholder en række overordnede formuleringer om at undgå opdelingen indenfor/udenfor og om at tilstræbe større lighed.

Forespørgslen i dag lyder derfor: »Hvad planlægger regeringen af konkrete initiativer for at imødegå polarisering og udstødelse af store grupper fra samfundslivet?«

Forespørgslen sættes i øvrigt i relief af rapporten »Levevilkår i Danmark i 1997« fra Danmark Statistik og Socialforskningsinstituttet. Den konkluderer, at de økonomiske uligheder er voksende, og det gælder såvel indkomstulighederne som formueulighederne, der i dag er lige så skæve, som de var i slutningen af 1930'erne. Restgruppen er ganske vist blevet mindre, men de, der er udenfor, har fået det

dårligere. Det er de udstødte, de nederste, de klemte og de glemte, som er sendt på førtidspension, er langtidsløse, er på kontanthjælp eller på sygedagpenge.

Det sættes i øvrigt alt sammen i relief af, at aldrig nogen sinde har danskerne været så rige og haft så mange materielle goder som nu ud fra en gennemsnitsbetragtning. Men alt dette er sket samtidig med, at de udsatte har fået det sværere. Det er den alvorlige baggrund for forespørgslen i dag, og vi ser meget frem til regeringens konkrete bud.

Besvarelse

Socialministeren (Karen Jespersen):

Når det drejer sig om dem, der har det sværest i vores samfund, mener jeg ikke, der kan være megen diskussion om, at der i de sidste 5 år er sket en meget omfattende indsats, både når vi snakker om omfanget af det, der er sket, og når vi snakker om hele indholdet – forstået som en meget grundlæggende fornyelse af hele tankegangen, når det drejer sig om, hvordan vi mindsker de kløfter, vi har i vores samfund.

Jeg vil gerne medgive forespørgerne, at vi stadig mangler et ordentligt overblik over, hvem er det, der er udstødt i vores samfund, og hvor mange det drejer sig om; men jeg mener ikke, billedet er pessimistisk. Jeg mener, vi her i Danmark er på vej til at kunne vise også andre lande, at det er muligt at have et moderne velfærdssamfund, hvor der ikke er dybe økonomiske, sociale og kulturelle kløfter mennesker imellem, og at vi også på dette punkt er et foregangsland.

Der er på en række områder taget initiativer, og forespørgerne har selv været med til at tage en stor del af dem. Mange af de initiativer er udtryk for den rigtige vej til at løse problemerne med udstødning og polarisering, og den udfordring, vi nu står over for, drejer sig om at få de rigtige ændringer indført i lovene og få initiativerne til at slå igennem og blive gennemført i amter og kommuner og i lokalsamfundene i det hele taget, så vi ikke står i en situation, hvor der er brug for de store lovændringer, men hvor der er brug for at få de ting, som vi ved virker, til at slå bredere igennem som en forudsætning for at komme udstødningen til livs.

Såvel arbejdsministeren som bolig- og byministeren vil også give deres bidrag til besvarel-

sen, og jeg skal derfor kun nævne nogle ting i stikord.

Når vi ser på arbejdsmarkedet, ved vi jo, at et af de vigtigste midler til at undgå social udstødning og forebygge social udstødning netop er en indsats på arbejdsmarkedet, og i de senere år har vi set en meget afgørende ny form for samarbejde mellem socialpolitikken og arbejdsmarkedspolitikken og en helt ny form for samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter.

Det afspejler sig i vores lovgivning i form af sociale koordinationsudvalg, der lokalt skal sikre, at mennesker, der er ved at miste fodfæstet på arbejdsmarkedet, får mulighed for at bevare tilknytningen, også selv om de har nedsat erhvervsevne. På en række andre områder er der også sket lovændringer med indførelse af fleksjob og andre tiltag, der skal sikre, at mennesker med nedsat arbejdskraft har en mulighed for at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet.

Mange af de nye initiativer træder først i kraft den 1. juli i år, og der ligger en kæmpeudfordring i at få tingene til at virke, så vi sikrer en forebyggende indsats og også sikrer, at de, der har nedsat erhvervsevne, fortsat kan blive på arbejdsmarkedet.

Vi ved også, at et af de store problemer i vores moderne samfund er et svækket netværk. Det er stigende ensomhed, det er det, vi kan kalde problemer med den indre velfærd frem for problemer med den ydre velfærd, og for at komme problemerne med den indre velfærd til livs er der behov for, at man skaber nye fællesskaber og nye netværke. Vi ser det i Byudvalgets indsats i de socialt belastede boligområder, og vi ser det i en række initiativer i forbindelse med væresteder og nye former for netværk.

Også på disse områder er lovgivningen ændret; men det, vi står over for, er at få ændringerne til at slå endnu bredere igennem, og det er det, mange af de nye initiativer vil rette sig imod. Der skal skabes en ny form for samarbejde mellem amter og kommuner, og der skal sikres en ny form for samarbejde både lokalt og ministerierne imellem, der kan give garanti for og sikkerhed for, at tingene bliver ført ud i livet.

Et tredje område, jeg vil nævne, er familie- og børnepolitikken, hvor vi ved, at socialt belastede familier er et arnested for social udstødning, også når det drejer sig om børnene, der senere hen kan få problemer i livet, hvis deres opvækst har været stærkt socialt belastet. Der er

i de senere år oprettet en lang række familieværksteder som et meget vigtigt udgangspunkt for en forebyggende familierpolitik; og jeg mener, det er et vigtigt mål at sørge for, at der kommer den slags familiecentre over hele landet. Vi kan nemlig se, at nogle af de problemer i familierne, der kan betyde udstødning, faktisk kan tackles i disse familiecentre eller familieværksteder.

Vi har også fået et nyt og opstrammet regelsæt, når det drejer sig om børn, der skal anbringes uden for hjemmet; men også her er der brug for at arbejde videre for at sikre, at ordlyden og hensigten i loven rent faktisk også bliver fulgt ude i amterne og kommunerne. Det samme drejer sig om de nye regler for klub- og fritidstilbud til belastede unge, hvor det også halter med at få det til at slå igennem på fuld kraft ude omkring i lokalområderne. Efter min vurdering er det også her, vi skal satse, når det drejer sig om de kommende år. Vi skal sørge for, at hensigterne i lovgivningen bliver fulgt op.

Et af de nye områder, vi for alvor vil tage fat på, er sammenhængen mellem socialpolitik og sundhedspolitik. Vi kan se i den nye rapport fra DIKE, at der er et meget alvorligt sammenfald mellem, at mennesker, der har det svært på andre områder, også har en dårlig helbredsstand, og at de ting forstærker hinanden. Det er sværere at komme udstødningen til livs, hvis man er belastet af et dårligt helbred, så det er også et af de nye områder, vi vil satse på.

For at opsummere drejer det sig i virkeligheden om at sikre, at de initiativer, der er taget, slår fuldt igennem. Vi skal sikre en ny form for samarbejde, og ved at stille krav til amter og kommuner skal vi sørge for, at der bliver opstillet succeskriterier og sker en løbende evaluering, så vi får en målestok for, om de hensigter, vi har for at mindske ulighederne i vort samfund, rent faktisk også bliver opfyldt.

Arbejdsministeren (Ove Hygum):

Den gunstige beskæftigelsessituation giver en enestående mulighed for også at få de svagere grupper tilbage på arbejdsmarkedet.

Men det forudsætter, at man ude på arbejdspladserne er villig til at påtage sig et medansvar, og at aktiveringsindsatsen er gearret til også at få de svagere ledige tilbage i beskæftigelse.

Med arbejdsmarkedsreformen fra 1994 skiftede fokus i aktiveringsindsatsen fra at dreje sig

om genoptjening af dagpengeret til at dreje sig om den enkelte lediges behov og muligheder på det lokale arbejdsmarked. Og nogle af de centrale elementer i aktiveringsindsatsen er nu tilbud efter mere individuelle behov og en tidlig indsats for grupper, der har en særlig risiko for langvarig ledighed.

Redskabet til at sikre tilbud tilpasset den enkeltes behov er de individuelle handlingsplaner, hvor der tages udgangspunkt i den lediges ønsker og forudsætninger samt naturligvis også i behovet på det lokale arbejdsmarked.

Som et led i aktiveringen er der rundt om i AF-regionerne sat en række projekter i gang over for de svagere ledige, og vi har derfor gode muligheder for at bygge videre på erfaringerne fra disse projekter. Og erfaringerne fra de allerede søsatte projekter tyder på, at der bl.a. kan være behov for at øge fleksibiliteten i tilbudene til de svagere ledige og øge samarbejdet med bl.a. kommunerne og a-kasserne.

Målet er at give de svagere grupper reelle muligheder for at opnå en arbejdsmarkedstilknnytning primært i ordinære job, men hvis det ikke er muligt, så i job på særlige vilkår. Derfor er det først og fremmest en tidlig og behovsorienteret indsats, der for alvor kan medvirke til at imødegå polarisering og udstødelse.

Det er som nævnt regeringens mål, at alle langtidsledige skal have et tilbud om arbejde eller uddannelse senest efter et år, og at alle unge skal have et tilbud senest efter et halvt års ledighed. Og det er Danmarks ambition at blive det første land, der opfylder EU-målsætningen herom.

Det embedsmandsudvalg, som skal komme med forslag til justeringer af arbejdsmarkedsindsatsen fra den 1. januar næste år, skal give et bud på de nærmere rammer for indsatsen.

Den anden store udfordring er at få etableret et mere rummeligt arbejdsmarked, så også personer med nedsat arbejdsevne kan få eller bevare en plads på arbejdsmarkedet.

I et samarbejde mellem Arbejdsministeriet og Socialministeriet har der været nedsat to skånejobudvalg med repræsentanter for arbejdsmarkedets parter.

Udvalgene har bl.a. set på de muligheder, der er i de sociale kapitler i overenskomsterne, der giver mulighed for at skabe et arbejdsmarked, hvor også personer med nedsat arbejdsevne kan fastholdes i beskæftigelse. Og der er nu på hele det offentlige og på langt den største del af det private overenskomstdækkede arbejdsmar-

ked overenskomster, der rummer sociale kapitler.

Som følge af skånejobudvalgenes arbejde tog regeringen i december måned sidste år initiativ til firepartsdrøftelser med parterne på arbejdsmarkedet med henblik på at aftale mere konkrete initiativer, der skal give øgede muligheder for at undgå udstødelse og for at fastholde personer med nedsat arbejdsevne på arbejdspladserne. Det vil bl.a. handle om udmøntning af de sociale kapitler og om initiativer inden for arbejdsmiljøområdet.

Arbejdsministeriet har endvidere iværksat en særlig indsats for, at personer med handicap kan komme i beskæftigelse i større omfang og primært på ordinære vilkår. Der er således netop genfremsat et lovforslag om kompensation til handicappede i erhverv, der bl.a. giver mulighed for personlig assistance i videre omfang end hidtil.

Arbejdet med at undgå polarisering og udstødelse omfatter også særlige initiativer over for etniske minoriteter. Og indsatsen for at integrere disse grupper på arbejdsmarkedet omfatter dels opkvalificering og dels holdningsbearbejdning for at modvirke etnisk diskrimination på arbejdsmarkedet.

Ledighedsudviklingen har ikke haft samme positive effekt over for seniorer, dvs. personer over 49 år, som tilfældet har været for andre grupper. Så med det formål at fastholde og øge ældre medarbejderes kvalifikationer og muligheder for at få arbejde har regeringen afsat midler, der giver grundlag for, at særlige initiativer kan iværksættes på enkelte virksomheder, regionalt eller landsdækkende, og det kunne være holdningsbearbejdende kampagner.

Og så har vi endvidere nedsat et seniorpolitisk initiativudvalg med repræsentanter for arbejdsmarkedets parter og særlige eksperter på området, som herudover har til formål at sikre erfaringsformidling fra virksomheder m.v. og har til opgave at inspirere til nye tiltag og formidle relevant information.

Bolig- og byministeren (Jytte Andersen):

Indledningsvis vil jeg gerne understrege, at det er et meget centralt element i regeringens bolig- og bypolitik at undgå opdeling og udskillelse af bestemte befolkningsgrupper. Og som det allerede har været sagt, har der været taget en lang række initiativer, der sigter på at imødegå samfundsmæssig polarisering og udstødelse, og jeg

vil ganske kort nævne et par af dem, der er taget i Bolig- og Byministeriet:

I 1997 blev der truffet beslutninger her i Folketinget, som åbnede for en forsøgsordning, der drejer sig om udlejnings- og anvisningsret, og den forsøgsordning kan faktisk bidrage til en bredere og mere afbalanceret beboersammensætning, som lige præcis kan være noget af det, der løfter områderne og får dem til at virke mere stærke og solidariske over for de svage grupper, der måtte være i områderne.

Det andet, jeg vil nævne, er, at der er kommet betydelig bedre muligheder for at etablere nye, bedre boligfællesskaber, både når det drejer sig om grupper af ældre, og når det drejer sig om socialt udsatte grupper.

Det tredje, jeg vil nævne, er de muligheder, som den nye byfornyelseslov, som jo er trådt i kraft den 1. januar, åbner for en meget bredere og mere helhedsorienteret byfornyelse, hvor der netop lægges vægt på, at beboerne skal have indflydelse, og at der også her skal åbnes for en bredere indsats, så man ikke bare tænker på murstenene, altså de fysiske rammer, men også på de sociale og kulturelle rammer – alt sammen noget, der skal bidrage til et stærkere netværk ude omkring i boligområderne.

Det fjerde, jeg vil nævne, er de forsøgsordninger, der kører fra 1997 til år 2001, og som drejer sig om kvartersløftforsøg, hvor man meget konkret gennem økonomiske incitamenter sikrer, at der ikke sker en yderligere polarisering og marginalisering af de svage grupper. Og selv om de forsøg ikke er færdiggjort endnu, er det mit indtryk, at de kan bidrage til et både socialt, kulturelt og beskæftigelsesmæssigt løft.

Endelig vil jeg nævne Byudvalgets boligso- ciale aktiviteter, hvor der bl.a. er etableret 73 beboerrådgivninger, hvor beboerrådgiverne jo virker som nøglepersoner i det sociale løft, der skal ske i boligområderne, idet de deltager i det forebyggende arbejde i boligområderne, og hvor et samarbejde omkring det kriminalpræventive arbejde, en koordinering af forskellige aktivitetstilbud og information om udlændinges forhold og kultur alt sammen er noget, der er i en god udvikling, og noget, der skal bidrage til at understøtte det forebyggende arbejde.

Jeg vil i løbet af foråret – ikke færdiggøre, men lægge ud til en lidt bredere debat en perspektivplan om de kommende års brede boligpolitiske indsatsområder, og dér er det min agt, at perspektivplanen vil tage som udgangspunkt at se specielt på de belastede bydele og sætte

dem i fokus. Og det er min overordnede mål-sætning, at den brede bypolitik på den måde kan skabe nogle bedre rammer for en positiv bolig- og bykultur.

Det at bo og det at leve kommer således i centrum, og det at leve godt kommer i særdeleshed i centrum, og det gør det både for de grupper, der er ressourcestærke, og for dem, der er mindre ressourcestærke. Og det er de sidste grupper, der vil være det centrale i den bypolitiske indsats, som i løbet af foråret vil se dagens lys og forhåbentlig også give anledning til en bred diskussion her i Folketinget.

Første næstformand (Birte Weiss):
Ordføreren for forespørgerne, hr. Villy Søvndal.

Villy Søvndal (SF):

Jeg skal sige tak for besvarelserne til socialministeren, til arbejdsministeren og til bolig- og byministeren.

Forespørgslens ordlyd er: »Hvad planlægger regeringen af konkrete initiativer for at imødegå polarisering og udstødelse af store grupper fra samfundslivet?«. Og i forhold til det synes jeg nok, besvarelserne var rigeligt tilbageskuende, for det gælder stort set alle tre ministre, at de var optaget af, hvad der var gennemført i sidste folketingssamling.

Jeg takker selvfølgelig for den lettelse, det er ikke selv at skulle slå op i lovkatologer over, hvad der blev vedtaget sidste år, men jeg synes altså, det, der blev sagt, i utrolig grad var bagudrettet. Det eneste virkelig nye bud fra socialministeren var vel i virkeligheden et større samarbejde mellem de berørte ministerier, og det var fint nok. Og det nye bud fra bolig- og byministeren var en perspektivplan, og det er formentlig også fint nok; det får vi jo at se, når den kommer.

Men der var altså ikke mange nye bud – medmindre jeg var meget uopmærksom, og det tror jeg ikke – og det gør vel også, at besvarelsen bliver meget optimistisk.

Socialministerens udgangsreplik var: Lad nu de allerede vedtagne ting virke; det er hovedopgaven i de kommende år. Men efter at have læst rapporten fra Socialforskningsinstituttet og fra Danmarks Statistik tror jeg desværre ikke, det er nok. Og hvis man vil imødegå polariseringen og udstødelsen, er jeg helt overbevist om, at der skal helt anderledes konkrete bud til.

Jeg vil bevæge mig ind på fem hovedområder, og det vil jeg gøre, fordi der ser ud til at

være den sammenhæng, at de, der taber i den udvikling, der foregår i disse år, taber på alle områder samtidig – og det sker vel at mærke i en situation, hvor flertallet i samfundet generelt mærker en ganske betydelig velstandsstigning i deres levevilkår: De taber økonomisk, de taber beskæftigelsesmæssigt, de taber på boligmarkedet, de taber på sundhedsområdet, og de taber i alderdommen. Og det er det, der er de alvorlige temaer, som jeg godt vil bede regeringspartierne overveje om det ikke var relevant at komme med nye bud på.

Først om økonomien:

Kløften, uligheden, vokser som påvist i undersøgelsen fra Danmarks Statistik og Socialforskningsinstituttet, og det har i sagens natur meget at gøre med, at i den forrige regeringsperiode blev de velhavende forgyldt i meget høj grad, når regeringen samarbejdede til højre. Og jeg kan her nævne, at man fjernede formueskatten, sænkede det skrå skatteloft, lempede arveafgiften og flyttede lejeværdiknækket for de dyre huse – alt sammen til fordel for de virkelig velstillede i samfundet både med hensyn til indkomst og med hensyn til formue.

Og samtidig med det har der i en årrække ikke været stor optagethed af modtagerne af de mindste overførselsindkomster, de pensionister, der kun har den nøgne folkepension, de førtidspensionister, der kun har den lave førtidspension, de bistandsklienter, der kun har den lave bistandshjælp, og dem, der er dagpengemodtagere. Så hvis vi vil imødegå den voksende ulighed, og hvis vi vil imødekomme de målsætninger i regeringsgrundlaget, der bygger på ønsker om en øget lighed, er vi nødt til igen at diskutere fordelingspolitik i Folketinget.

De taber også beskæftigelsesmæssigt. Og her vil jeg godt sige til arbejdsministeren, at dér, hvor vore veje skilles i forhold til regeringen, er jo i synet på, om de grupper skal hjælpes ved, at der bygges reservater for dem, der ikke nåede med på arbejdsmarkedet, reservater, der er tømt for de rettigheder, vi normalt kender i arbejdsmarkedssystemet: retten til at organisere sig, retten til at optjene dagpenge og retten til at optjene andre ydelser. For det har de grupper, der bliver aktiveret af samfundet, ikke, og det synes vi er diskriminerende.

De taber på boligområdet. Og her vil jeg godt kvittere for bolig- og byministerens tale om byudvalgsinitiativerne. Dem er vi med på, og vi har også været med til at støtte dem, men vi tror slet ikke på, at de i tilstrækkelig grad kan

opveje den modsatrettede tendens, nemlig tendensen til en voldsom ghettoisering, som betyder en ophobning af sociale problemer i bestemte bebyggelser i bestemte områder. Og for os er det helt afgørende at få nogle bud, der bryder denne onde spiral.

De taber på sundhedsområdet. Jeg kan bare nævne den nye undersøgelse, der er kommet fra en gruppe forskere i Rotterdam, og som påviser, at Danmark er et af de lande, der har den største ulighed overhovedet inden for sundhedsområdet, langt større end i de syd-europæiske lande. Så vi er altså nødt til at få nogle mere kontante bud.

Og de taber også som ældre, fordi de ikke har en arbejdsmarkedspension som supplerende indkomst, og dér synes jeg også vi mangler bud fra regeringen.

Derfor skal jeg runde af med at fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget opfordrer regeringen til ved starten af Folketingsåret 1998-99

- at komme med en samlet plan til at imødegå udstødelse og polarisering og
- at nedsætte en uafhængig kommission med den opgave at analysere og komme med forslag og anbefalinger til at opfylde regeringsgrundlagets målsætning om »større lighed i befolkningen med hensyn til beskæftigelse, levevilkår og aktiv inddragelse i samfundslivet«.

(Forslag til vedtagelse nr. V 13).

Første næstformand (Birte Weiss):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Jørn Pedersen (S):

Der er jo god grund til en dag som i dag at take SF, fordi de har stillet denne forespørgsel. Det er glimrende, og det er især glimrende, fordi SF, som de har gjort ved så mange lejligheder på det sidste, har kigget godt og grundigt i regeringsgrundlaget og har fundet interessante ting dér, som de ønsker at diskutere fra Folketingets talerstol, og det er absolut positivt.

Regeringsgrundlaget tager jo udgangspunkt i de initiativer, regeringen har sat i værk, og om

hvilke man for nogles vedkommende kan sige, at de allerede er begyndt at virke.

Det andet bærende i regeringsgrundlaget er en række tiltag, der er på vej dels i de nærmeste år, dels lidt længere ude i fremtiden.

For Socialdemokratiet er der ikke nogen tvivl om, at det netop er på tidspunkter, hvor beskæftigelsen er i fremgang, hvor flere og flere kommer i arbejde og uddannelse, at man skal bruge ressourcer og kræfter på at kigge på de grupper, der måske er blevet ladet tilbage, og for hvem tempoet slet ikke har været det, som nogle af de andre har oplevet, og det er vi naturligvis parat til.

Som en væsentlig forudsætning for, at man kan forhindre udstødelse, er vi nødt til at have et rummeligt arbejdsmarked. Det er utrolig vigtigt, som arbejdsministeren også nævnedes tidligere, at arbejdsmarkedets parter er parat til at yde en indsats for at løse nogle af disse opgaver, og der er det jo glimrende set med socialdemokratiske øjne, at virksomhedernes sociale ansvar har været sat under debat gennem en årrække fra flere ministeriers side.

Det er også glimrende, at vi her i Folketinget med ikrafttrædelse den 1. januar 1998 – det er altså noget, der er i gang – har vedtaget loven om fleksjob, og det var en stor glæde for os i Socialdemokratiet, at det var et enigt Folketing, der vedtog den lov.

Jeg tror også, der er meget fremtid i, at der er individuelle handlingsplaner for de ledige og især de langtidsledige, hvor man tager hensyn til den enkelte person plus det behov, der måtte være. Det er vigtige knapper at trykke på, og både inden for Arbejdsministeriets område og Socialministeriets område har vi jo set en række initiativer, der specielt har taget hensyn til de svageste og de handicappede på arbejdsmarkedet.

En anden væsentlig faktor i denne debat mener Socialdemokratiet er tidlig aktivering. Det er vigtigt, som jeg nævnedes tidligere, at de lediges ønsker kombineres med, hvad det er for nogle ønsker og behov, der er på det lokale arbejdsmarked, og det vil være flot, hvis vi i Danmark kan leve op til EU's målsætning og sige, at alle over 30 år skal aktiveres inden for det første år og dem under 30 år inden for det første halve år. Hvis vi gør det, ville det være første gang i EU's samarbejdes historie, men jeg mener også, at vi på det område skal være et foregangsland.

Uagtet at ordføreren for forespørgerne malede verden i lidt mørke toner, vil jeg godt rose samme person og sige, at vi dog i fællesskab med andre partier i dette Folketing har vedtaget nogle sociallove, der træder i kraft her pr. 1. juli 1998, og hvori der er nogle klare tendenser til, at udstødningen skal forhindres og forebygges.

Jeg vil godt i den forbindelse nævne de lokale koordinationsudvalg. Jeg tror, det bliver et klart skridt i den rigtige retning, at man nu lokalt får forankret et samarbejde med de øjne, der er vant til at se på de lokale forhold, og hvor arbejdsmarkedets parter er med sammen med andre vigtige faktorer.

Jeg synes også, det er vigtigt, at vi nu omkring de nye sociale love har fået forankret, at grupper, der ikke kan deltage aktivt på arbejdsmarkedet, også får muligheder, og jeg tror, det er vigtigt, at vi også fremover siger, at de frivillige sociale organisationer skal, som vi vedtog i forbindelse med lovene, inddrages i højere grad, end vi har set tidligere, bl.a. i opbyggelsen af netværk for visse grupper, hvor ensomhed og udstødelse kan være væsentlige problemer i måske højere grad end manglende tilknytning til arbejdsmarkedet.

Det er glædeligt at se, at også på by- og boligområdet er der sket en hel række ting. Jeg kan ikke nå at nævne dem alle, men vi har da gode ting, og det er også vigtigt, synes jeg, at vi i dag har fået et tilsagn om tre fremadrettede elementer.

By- og boligministeren kommer med væsentlige ting her i løbet af 1998 om boligsituationen og de svageste, og hvad man ellers kan gøre dér. Det glæder jeg mig til at se, og vi i Socialdemokratiet ser frem til det.

Jeg synes også, det var glædeligt, at arbejdsministeren her fra Folketingets talerstol konkretiserede, at omkring nogle af de forhold, der også blev nævnt af forespørgeren, er man klar til inden årets udgang via et udvalgsarbejde at komme med nogle konkrete bud.

I al beskedenhed kan vi, der arbejder meget med socialpolitik, sige, at vi har været yderst fremadrettede, i og med vi allerede sidste år forhandlede en hel række tiltag, der vil gøre, at vi med god samvittighed, synes jeg, kan sige, at det bliver nemmere at være nogle af de grupper, der har risiko for at blive udstødt, og at vi faktisk har taget højde for at give dem nogle redskaber.

Må jeg til sidst sige om det af SF fremsatte forslag til vedtagelse:

Med de redegørelser, vi har fået herfra, og alle de ting, der er i gang og på vej, synes jeg ikke, tiden er inde til, at vi skal nedsætte nye kommissioner, der så på embedsmandsniveau skal sidde og vurdere politiske spørgsmål. Det er vel ikke det, et parlament med vores tradition har mest behov for.

(Kort bemærkning).

Egil Møller (DF):

Jeg har forstået på forespørgeren og nu senest den socialdemokratiske ordfører, at de er enige i, at de svage grupper skal tilgodeses i det kommende folketingsarbejde, og det er vi i Dansk Folkeparti grundlæggende enige i.

Jeg har hørt forskellige former for, hvorledes man kunne forestille sig dette arbejde udført, og hvilke udstødte det drejer sig om. Men jeg har ikke hørt – ej heller fra den socialdemokratiske ordfører – hvorvidt også andre grupper kan komme ind på listen over svage grupper.

Jeg vil godt spørge, om Socialdemokratiets ordfører er enig med mig i, at de mennesker, der står på venteliste til en hospitalsplads, hører med til den gruppe, at de, der mangler en plads på et plejehjem, ligeledes er omfattet, at de mennesker, der mangler hjemmehjælp, også er blandt dem, der kan føle sig udstødte, og endelig også de mange små erhvervsdrivende, som arbejder måske 80-90 timer om ugen, udfører en masse papirarbejde for staten og alligevel har en indtægt, der ligger langt under en bistandsmodtagers.

Jeg vil opfordre til, at også de mennesker bliver tilgodeset.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg skal kvittere for hr. Jørn Pedersens pæne ord, og så skal jeg udtrykke min ærgrelse over, at Socialdemokratiet ryster på hånden, når man skal lave noget mere operativt ved selve dagsordenen, for jeg synes ikke, der ligger meget konkret om de centrale problemstillinger, jeg rejste i mit indlæg, i hverken ministerens besvarelse eller i hr. Jørn Pedersens indlæg.

Optager den stigende økonomiske ulighed stadig Socialdemokratiet? Også for de mindste indkomster? Dem er der jo ikke nogen i det allerede vedtagne, der kommer til undsætning. Tror Socialdemokratiet på, at den bycentrale indsats er nok til at vende udviklingen for dem, der er tabere på boligmarkedet? Jeg tror nemlig

ikke på det. Jeg tror, det er en god og nødvendig ting, men jeg tror ikke, at det alene er nok.

Hvad med skævheden for de gamle? Vil Socialdemokratiet være med til at byde på det, altså for de grupper, der ikke får del i arbejdsmarkedspensionerne?

Må jeg så godt til sidst nævne, at jeg ikke synes, det er så voldsomt med en kommission. Hvis det forskrækker, så kan vi for min skyld godt kalde det et råd. Jeg synes, det er værd at overveje, at vi f.eks. har et råd for større badesikkerhed, men på et ret så stort område som socialområdet er der altså ikke behov for et tænksomt råd. Det synes jeg er lidt ude af proportioner.

(Kort bemærkning).

Jørn Pedersen (S):

Jeg kan altså konstatere, at når hr. Villy Søvndal som SF-ordfører ikke føler, at de politiske kræfter slår til, så skal man have hjælp udefra. Det kan vi jo tolke på den måde, vi ønsker, og så vende tilbage til det.

Må jeg sige til ordføreren for Dansk Folkeparti, at det nu er sådan, at en del af de spørgsmål, der bliver rejst af partiet, faktisk kommer til debat her i salen i en forespørgsel på et senere tidspunkt.

Jeg tror altid, det er en rimelig god ting, hvis man skal fastholde borgernes politiske interesse for, hvad der foregår, at man udvælger sig nogle temaer og så diskuterer dem. Vi skal ikke på én eftermiddag diskutere hele udviklingen i det danske velfærdssamfund med alle de problemer, der måtte være inden for f.eks. skatteområdet, hvor jeg kunne lytte mig til, at nogle af problemerne kom fra, inden for det børnepolitiske område og andre steder. Det er normalt sådan, at vi tager debatterne temamæssigt hver for sig og ikke blander det hele sammen. Derfor har vi af gode grunde ikke på fem minutter svar på det hele, og det beder jeg ordføreren om at have forståelse for. Jeg vil så love, at jeg har det samme, når vedkommende bliver ordfører på et senere tidspunkt.

Så vil jeg sige til hr. Villy Søvndal, at vi da ikke ryster på hånden. Men modsat hr. Villy Søvndal har vi ikke det dér mørke billede af, hvad der i grunden er sket i Danmark. Vi vil aldrig herfra eller andre steder fra sige, at alle problemer er løst. Vi ved godt, vi stadig væk har problemer, der skal løses, og vi vil også altid, som jeg sagde tidligere, være parat til at se på en positiv løsning af dem, uanset om det

er på det sociale område, på det arbejdsmarkeds-mæssige område eller på det bolig-mæssige område.

Vi vil altid være parat, men vi kan ikke løse alle problemerne i eftermiddag og slet ikke ved at nedsætte en ny kommission.

Tove Fergo (V):

Isolation og udstødelse fra fællesskabet kan undgås, hvis mennesker føler, at der er brug for dem, at livet er meningsfyldt, at der er noget at stå op til om morgenen, at der er nogle, der spørger efter dem, at de er savnet.

Hovedparten af befolkningen er heldigvis selv i stand til at sikre sig en uddannelse, et arbejde, en bolig, ja, et eksistensgrundlag, der gør dem til aktive deltagere i fællesskabet. Men der er nogle mennesker, der på grund af kronisk eller pludselig opstået sygdom, et misbrug eller uheldige livsomstændigheder bliver placeret i fællesskabets ydre områder.

For at hjælpe disse mennesker eller for at sikre, at så få som muligt mister fodfæstet, har Venstre fremsat en række forslag, som regeringen desværre ikke har villet samarbejde om.

Det er Venstres holdning, og det er vores opfattelse, at vi har en opgave, der består i at rydde de hindringer af vejen, der kan betyde, at mennesker på grund af sygdom eller misbrug mister deres tilknytning til arbejdspladsen, og i den forbindelse har vi fremsat en lang række forslag.

Jeg tror, alle kan huske historien om Jenny Nielsen. Det var den ansatte på Løgstør Rør, der fik hofteproblemer, og hvis arbejdsplads betalte en behandling for hende på et privathospital, men hun blev dømt til at betale skat af denne behandling; den var et personalegode.

Det er Venstres opfattelse, at det er så vigtigt, at mennesker bevarer deres tilknytning til arbejdspladsen og arbejdsmarkedet, at vi ønsker, at der skal være skattefrihed for arbejdsgiverbetalte sundhedsydelse.

Vi har det samme problem med alkoholikeren, som arbejdspladsen ønsker at betale en alkoholbehandling for, men vedkommende har ikke råd til at tage imod denne behandling, fordi han eller hun vil blive sat i skat af ydelsen. Og vi kender godt alle sammen den onde cirkel: Arbejdspladsen bliver træt af at have vedkommende ansat, afskediger, fyrer personen, og så fortsætter den sociale deroute, som desværre allerede er begyndt.

Vi fremsatte allerede i forbindelse med finansloven for 1998 forslag om at stoppe den urimelige beskatning af arbejdsgiverbetalte sundhedsydelse. Vi vil også meget gerne have, at det er muligt at vælge behandling, sådan at personen, borgeren, vores medmenneske kan komme i behandling så hurtigt som muligt, enten det er på et offentligt eller et privat sygehus. Derfor ønsker vi, at pengene skal følge personen, men det har regeringen heller ikke villet.

I forbindelse med forhandlingerne om revisionen af bistandsloven ønskede vi en aktivering fra første ledighedsdag, fordi vi mener, det er utrolig vigtigt, at man kommer i gang med det samme, så man ikke kommer ind i den dårlige spiral. Det har været Venstres menneskesyn i mere end hundrede år, men det ville regeringen desværre heller ikke være med til.

Der er en stor gruppe af de ledige, der har været væk fra arbejdsmarkedet i meget lang tid, og det er vigtigt at få dem i gang igen på arbejdsmarkedet. Derfor ønsker vi, at der skal ske en nedsættelse af skatten på de små indtægter, et arbejdsmarkedsfradrag kunne man kalde det.

Det har man heller ikke villet være med til.

Vi har i lang tid samarbejdet med regeringen og de øvrige partier i Folketinget om de sværest lidende af vores medborgere, nemlig de sindslidende, de hjemløse og misbrugerne. Her håber vi meget på, at de tiltag, som vi har sat i værk på de områder sammen med flertallet af partier herinde, nu snart viser nogle resultater.

Nu kan jeg se, at min taletid er ved at være udløbet. Det er svært at nå hele området. Det er en meget stor mundfuld på fem minutter, men det, jeg skal slutte med at sige her i første omgang, er, at det er Venstres vilje, at der nu sættes målrettet ind over for disse de mest udsatte af vores medmennesker. Vi erkender, at det er svære problemer, der skal løses, men vi har en række forslag, som i hvert fald kunne hjælpe til at løse en del af problemerne. Det vil vi meget gerne samarbejde med regeringen og de øvrige partier om, og vi håber for disse menneskers skyld, at dette kan ske så hurtigt som muligt.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg lyttede med lidt undren til fru Tove Fergos tale, og jeg sad og tænkte på, at på et eller andet tidspunkt måtte de mere kontante bud da komme, for herregud, skattefrihed for arbejdsgiverbetalte behandlinger kan man være enige eller

uenige om, men at det er det centrale punkt i forhold til udstødelse og polarisering mener vel heller ikke fru Tove Fergo. Valg af offentlig eller privat behandling, herregud, det kan man mene forskelligt om, men at gøre det til et centralt punkt i forhold til udstødelse og polarisering, er vel lidt meget.

Aktivering kan man være uenig om, men er det virkelig det centrale punkt? Skattemedsættelser kan man også mene mange forskellige ting om, men mener fru Tove Fergo, at det er et afgørende punkt i forhold til diskussionen om polarisering og udstødelse?

Jeg forstod så i øvrigt, at fru Tove Fergo ikke blev færdig, og derfor vil jeg så efterlyse og spørge: Har Venstre virkelig ikke bedre bud?

(Kort bemærkning).

Tove Fergo (V):

Det er mærkeligt, at hr. Villy Søvnald ikke lytter til, hvad der bliver sagt, men det kan jo være, at jeg ikke har udtrykt det klart nok.

Den onde cirkel er den, hvor man bliver syg, man har måske et misbrugsproblem, man trænger til at komme i behandling, men det er umuligt at komme i behandling, for der er lange ventetider, fordi der ikke er et frit valg, sådan at pengene kan følge den enkelte til det sygehus, der kan klare behandlingen hurtigst muligt. Så mister man sit arbejde, en social deroute starter, og man ender måske med at blive udstødt. Det vil vi gerne være med til at forebygge. Noget af det allervigtigste er at fastholde mennesker på arbejdsmarkedet i stedet for bare passivt at se til, at de sådan ryger ud af arbejdsmarkedet og begynder en social nedtur.

Jeg understregede også, at vi ønsker også en hurtig aktivering og gerne en straksaktivering. Vi ønsker at gøre arbejdsmarkedet mere tilgængeligt for de mennesker, der har været ledige i meget, meget lang tid, ja, i årevis, og det kunne man gøre ved at sænke skatten på de laveste lønninger. Det så vi meget gerne.

Så der er en lang række konkrete bud fra Venstres side, og hvis man ville gå ind i et samarbejde med os om dem, er vi sikre på, at vi kunne forebygge en lang række menneskers udstødelse af dette samfund.

Jens Heimburger (KF):

Jeg vil gerne starte med at sige tak til SF for at rejse den her debat, selv om vi ikke helt køber ordet polarisering i samme grad som SF. Man kunne i virkeligheden få den tanke, at bare vi

dog fik noget mere polarisering her i samfundet, for så kunne det fremme nogle af de gamle traditionelle synspunkter, som SF havde dengang, jeg var væsentlig yngre, men det ville jo nok være at slå en lidt for ideologisk tone an. Jeg tror på den gode vilje, så lad os køre lidt ud ad det spor.

Sandheden er jo, at vi har verdens højeste skattetryk, at vi betaler overførselsindkomster til omkring en lille million mennesker, at vi er lidt over 900.000 offentligt ansatte, og at vi alt i alt bruger ufattelige summer på at udjævne indkomsterne i det her samfund, og alligevel lykkes det os ikke at sikre, at alle har det godt og rart. Det er for en stor dels vedkommende måske deres egen skyld – det er vel en del af det – men det ændrer ikke ved, at vi skal hjælpe fra fællesskabets side. Det katastrofale er altså, at det ikke er lykkedes et af verdens rigeste lande at holde fast i flere og sørge for, at flere er glade og aktive og tager del i at bære samfundet videre.

Vi må spørge os selv, om det er flere penge, om det er flere ressourcer, om det er mere sukker over kagen, der er svar på problemerne, eller om det i virkeligheden er nogle af de ord, som der er blevet bragt ind i den socialpolitiske debat de sidste tre-fire år, som vi yderligere skal have frem. Det er ord som ansvar, som jeg oplever, at selv SF'ere nu også prøver at håndtere. Det er ord som krav, og det er ord som dem med, at med rettigheder følger pligter.

Jeg synes i høj grad, vi skal bruge motivation, gulerod og kagedåse, men vi skal også bruge skub. Vi skal ikke bruge pisk, men vi skal skubbe på nogle af de her mennesker, og derfor er den linje, der er lagt med hurtig aktivering, virkelig vigtig.

I 1980'erne brugte vi ikke de her ord, og det kom der desværre – kan vi se – nogle store restgrupper ud af. Det behøver ikke være menneskefjendsk, hvis man stiller ekstraordinære krav til mennesker, som er på hjælp. Det kan også være en hjælp til dem. Vi har set, hvad der skete, da vi ændrede reglerne om dagpenge til unge, hvorefter en stor del jo rent faktisk enten kom i beskæftigelse eller gik ind i en uddannelse.

Det hænger selvfølgelig også sammen med, at tiderne er gunstige, men det hænger nok også sammen med, at de her fik et lille skub. Det var en succes, som blev skabt på grund af krav om aktivering. Så jeg synes, det er glæde-

ligt, at aldersgrænsen for hurtig aktivering er hævet, og jeg vil gerne anbefale, at regeringen fortsætter den kurs, således at alle kontant-hjælpsmodtagere yder en arbejdsmæssig indsats for deres kontanthjælp. Og vigtigt er det jo også, at kommunerne, – og mange, mange kommuner har fået godt fat i det – skaber nogle ordentlige aktiveringstilbud, der i høj grad minder om reelle job i den private sektor.

Til slut vil jeg sige, at det er rigtigt, at vi ude i virksomhederne har et enormt ansvar, og vi har i de her år råd til at være med til at bære det. Vi må være mere fleksible. Vi må være med til at skabe skånejob. Vi må være med til at løfte den her opgave, Og det tror jeg bestemt også vi må sige at der er stemning for ude i virksomhederne.

Alt i alt ser vi med fortrøstning på fremtiden. Vi har fået et billede af en debat i dag, som er langt mindre sort-hvid, end den var for 10-15 år siden, og det skal vi udnytte til at skabe nogle resultater. Jeg mener derfor heller ikke, der er brug for SF's forslag om en ny kommission, og vi stemmer naturligvis imod forslaget til vedtagelse.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Det er hr. Heimbürgers på ny gentagne påstande om Danmark som havende det største skattetryk i verden. Det er en statistisk sandhed, men alligevel ikke sandt. Det er ligesom myten om Danmark med de fleste selvmord i verden. Det er kun, fordi vores dødsattester er så meget mere ærlige end de fleste andre landes, at det statistisk fremstår sådan.

Det er ikke nok at holde sig til procenter, når man taler om skatte- og afgiftstryk, man må også regne de fradrag med, som vi har, men som et flertal af lande enten slet ikke har eller slet ikke har i samme omfang. Man må også se på varernes pris, på lønningernes størrelse, og en hel masse andre faktorer, herunder ikke mindst, hvad man får for skatten, før Danmark udråbes til at have det højeste skattetryk.

Det er altså den gamle historie om, at der findes tre slags løgn: Der findes almindelig løgn, så findes der grov løgn, og så findes der statistik. Det betyder ikke, at statistik ikke har en vis betydning som arbejdsredskab, men det betyder, at man ikke bare kan læse en statistik og så tro, at man står med kendsgerningerne i hånden.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg synes, at hr. Jens Heimbürger holdt et relativt forstandigt indlæg, og derfor vil jeg godt kvittere for et enkelt af de punkter, hvor hr. Jens Heimbürger var lidt usikker, nemlig spørgsmålet om, hvad udtrykket polarisering egentlig dækker.

Jeg vil her anbefale at læse den rapport, der udkom fra Danmarks Statistik og Socialforskningsinstituttet – jeg tror, det var den 11. december 1997 – som fortæller en historie, som i virkeligheden burde bevirke, at SF i langt højere grad genfinder den gamle sprogbrug. Vi er nemlig tilbage i en ulighed, der på formueområdet er lige så stor, som den var i slutningen af 1930'erne. Eller sagt omvendt: Vi er på 60 år ikke kommet én meter videre på lighedsområdet i forhold til formuedannelsen.

Det skyldes i øvrigt bl.a., tror jeg, De Konservatives ihærdige medvirken i Folketinget til formueskattens ophævelse, det skrå skatteloft, lejeværdien på de dyre huse, halveringen af arveafgiften og alle de dér forslag. De virker jo i den retning. Og derfor forstår jeg egentlig heller ikke helt de unge og de Konservative. De Konservative har i høj grad været medvirkende til det.

På ældreområdet kom der en rapport sidste år, der peger på, at forskellen på den tiendedel af de ældre, der har de højeste indkomster, og den tiendedel, der har de laveste indkomster, er forskellen mellem godt 13.000 kr. om måneden og godt 4.000 kr. om måneden. Vi er på vej mod en polarisering i alderdommen, hvor ulighederne livet igennem flyder ind i alderdommen i et omfang, som vi aldrig har set før i et land med en socialpolitik af vores type.

Og her synes jeg simpelt hen, at vi, også set i lyset af regeringsgrundlagets meget lighedsorienterede målsætninger, har brug for at diskutere, om det er det, vi vil. Vil vi opgive ligheden i alderdommen til fordel for en ulighed, der er på størrelse med den, som vi har set i sydeuropæiske lande? Det vil vi ikke i SF. Hvad vil De Konservative?

Dette var altså to eksempler på polarisering.

(Kort bemærkning).

Jens Heimbürger (KF):

Man skal aldrig blive for klog til ikke at lytte til hr. Arne Melchior. Det kan godt være, at vi ikke har verdens højeste skattetryk, men jeg vil sige, at min generation får ikke mulighed for at lade

det stige lige så meget, som man har gjort i de foregående 30 år. Og skattetrykket er i hvert fald meget højt.

Så vil jeg om polariseringen sige til hr. Villy Søvnald, at hvis der er nogle heste, som begynder at løbe stærkere, og de så trækker de andre med, er det et gode. I virkeligheden mener jeg – og dér er vi grundlæggende uenige – at det er fint, at vi har et samfund, hvor de, der vil sætte noget i værk, og de, der vil give den en skalle, bliver belønnet, og jeg mener ikke, at det sker på bekostning af de svage. Skete det på bekostning af de svage, ville jeg også være bekymret, men det er jo så en længere ideologisk diskussion, vi skal ud i, som jeg selvfølgelig også gerne tager.

Egil Møller (DF):

I Dansk Folkeparti har vi fuld forståelse for, at der tages initiativer til gavn for vores svage. Det er de grupper, som vi virkelig skal holde et vågent øje med. Det er samtidig vigtigt, at listen over, hvad vi forstår ved de svage grupper, bliver fyldestgørende, og hertil kan vi henføre de hjemløse, de sindslidende, de arbejdsløse, de syge og ældre, de handicappede, ja, listen kan blive meget lang.

Hvis vi skal være helt realistiske, så bliver der altså mindre til disse grupper, hvis vi fortsat anvender ressourcerne til ulandsbistand og til at installere udenlandske statsborgere med dansk indfødsret.

SF's forslag til vedtagelse er langt hen ad vejen sympatisk, men det er for vidtgående med nedsættelse af en uafhængig kommission, og derfor kan vi i Dansk Folkeparti ikke støtte forslaget.

Dorit Myltoft (RV):

For 5-6 år siden var det en almindelig antagelse, at ca. en tredjedel af en ungdomsårgang ikke fik en ungdomsuddannelse og dermed ikke fik en ordentlig indgang til videreuddannelse eller en tilknytning til arbejdsmarkedet. Det kunne vi som samfund ikke være bekendt i forhold til de opvoksede generationer, og derfor fik vi vedtaget de unges ret til en ungdomsuddannelse, og indsatsen har virkelig givet resultater, om end der fortsat er noget at gøre.

Det er præcis det samme udgangspunkt, som skal være styrende, når det drejer sig om indsatsen for de mennesker, som på forskellig vis kan siges at være sat ud på et sidespor.

Vi har et alvorligt demokratisk problem, når en femtedel af voksne mennesker ikke er fuldgældig med i det danske samfund. Det er den udfordring, som vi skal have stillet troværdige løsninger op imod, for det er en af de vigtigste forudsætninger for et rigt og et velfunderet samfund, hvor alle bidrager ud fra egne forudsætninger.

Jeg vil gerne takke socialministeren, arbejdsministeren og bolig- og byministeren for besvarelserne, der alle i høj grad illustrerer, hvor meget der faktisk er sat i gang. Det betyder ikke, at alle problemer er løst, så langtfra.

I Det Radikale Venstre er vi af den opfattelse, at skal det her lykkes, og det skal det, er det en fælles opgave for alle, dvs. arbejdsmarkedets parter, de enkelte virksomheder, de frivillige organisationer, de sociale institutioner, uddannelsessystemet, de kommunale og amtskommunale myndigheder og ikke at forglemme alle de mennesker, der i projekter, varmestuer, rådgivninger osv. udfører et stort og uegennyttigt arbejde.

I Det Radikale Venstre mener vi, at rammerne er til stede. De er sat i værk. Det drejer sig om at udfylde rammerne. Vi hylder initiativernes mangfoldighed frem for den centrale styring.

Tilbage i 1970'erne, hvor især ungdomsarbejdsledigheden var skræmmende, talte man i fuld alvor om, at i en almindelig dansk 10. klasse var det ca. en tredjedel af eleverne, som skulle påregne at være livslangt arbejdsledige, og at det derfor var vigtigt at forberede dem på et godt liv som ledige. Heldigvis har vi for længst forladt den tænkning, for arbejdsmarkedstilknytning er nøglen til at undgå polariseringen.

Til det af SF stillede forslag til vedtagelse kan jeg sige, at en kommission eller et råd, som hr. Villy Søvndal var villig til at ændre det til, for os at se vil være en syltekrukke i forhold til den proces, som allerede er i fuld gang. I øvrigt er der allerede et centralt råd i de nye sociale love.

Vi ser ikke, der er grund til at få en samlet plan fra regeringen. Derfor kan vi ikke stemme for det forslag til vedtagelse. Derimod ser vi det som en vigtig opgave at holde gryden i kog med den fortsatte debat om problemstillingerne, og her deltager Det Radikale Venstre aktivt.

Jeg vil derfor sluttelig sige tak for, at SF rejste forespørgslen.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Jeg skal takke De Radikale for takken og konstatere, at meget mere blev det jo så heller ikke til.

Jeg vil godt kommentere det dér med syltekrukken.

Hvis man læser forslaget til vedtagelse, indeholder det to led. Det første led er en tilskynydelse til regeringen om at komme med en samlet plan allerede ved begyndelsen af det folketingsår, der starter i oktober, netop for at det ikke skal være en syltekrukke. Vi ville såmænd gerne have det gjort allerede nu, men vi antager, at Folketinget får ret travlt den næste måneds tid, og at det ikke kan nås. Så jeg synes ikke, at det er en rimelig karakteristik at sige, det er en syltekrukke at komme med et oplæg den 1. oktober. Jeg synes tværtimod, det er afgørende for at få diskuteret de centrale temaer.

Jeg forstår også, at det har spillet en stor rolle for De Radikale. Jeg hørte De Radikales ledere sige under valgkampen, at det var afgørende for De Radikale, at opsvinget kom dem, der indtil nu ikke havde fået gavn af det, til gode.

Derfor kan man i virkeligheden sige, at det her fra SF's side også er et forsøg på at komme De Radikale til undsætning, og sådan synes jeg De Radikale skulle høre det.

(Kort bemærkning).

Dorit Myltoft (RV):

For os i Det Radikale Venstre er det mere vigtigt, at vi får samlet erfaringerne fra alt det, der foregår, end at vi koncentrerer os om at sætte noget i gang, for vi synes, der er sat meget i gang.

Vi kan så være bekymret for, at det ikke lykkes at få samlet erfaringerne, men for os er det virkelig vigtigt, at der sker noget. Og derfor har vi haft den holdning.

Jette Gottlieb (EL):

Det forekommer mig, at det er blevet helt moderne at tale om de marginaliserede grupper eller den måske lidt mere nedladende etikette »de svage«. Hvorfor bruger vi ikke de gode gammeldags ord og kalder en spade for en spade? Det, vi snakker om her, og det, det handler om, er den danske underklasse, 800.000-900.000 mennesker, der i stigende grad udelukkes fra det almindelige overenskomstdækkede arbejdsmarked, fra boligmarkedet og fra alt det, som

alle vi andre tager som en selvfølgelighed og som en selvfølgelig del af vores hverdag.

Penge nok til at kunne holde børnefødselsdag for sine unger eller til at komme lidt hjemmefra i sommerferien er langt fra sikrede goder for en enlig mor, der nu skal aktiveres i 32 timer om ugen, med almindelige udgifter til transport, børnepasning og madpakke, men som stadig væk kun får udbetalt sin bistand eller sine dagpenge.

Vi er glade for, at SF har sat denne sag på dagsordenen, for vi føler ikke, at regeringen reelt forsøger at løse de problemer på en måde, der vidner om respekt for det enkelte menneske.

Der er vedtaget en ny sociallovgivning, som helt bevidst stiler mod et stort underbetalt tredje arbejdsmarked. Regeringen arbejder efter en strategi, som bygger på virksomhedernes sociale strategi, som det hedder, skønt der er et afgrundsdybt svælg mellem virksomhedernes officielle holdning og så, hvad de gør i virkeligheden. Det trænger vi til en ærlig debat om, ikke mindst i lyset af at det offentlige som arbejdsgiver f.eks. er den mest brutale til at afskedige folk efter 120 sygedage. Og hvor er f.eks. planerne, der sikrer de mange hjemløse, der er tabt af systemet, en bolig eller eventuelt et bofællesskab, der harmonerer med deres behov?

Udstødelse har mange ansigter, og en af de vigtigste faktorer er arbejdsmarkedets karakter, der bliver mere og mere uegnet for mennesker, med et arbejdstempo og intensitet, som kun de fysiske og psykiske stærkeste kan klare et helt arbejdsliv igennem. At imødegå polarisering og udstødelse er bl.a. at der arbejdes langt mere systematisk, end regeringen gør med arbejdsfastholdelse.

Der er mange mangler. Der mangler bestemmelser, der sikrer mod, at massefyringer er indledning til en marginalisering af de kasserede. Og hvor er forslagene til sikring af efter- og videreuddannelse, så de pågældende kan finde andet arbejde i stedet for?

Men der er også andre problemer. Kommunerne overholder f.eks. ikke loven om at inddrage tillidsmand og fagbevægelse i en handlingsplan for den langtidssyge, sådan at denne kan blive på arbejdspladsen. Hvad med skånejobbene, som ikke sikrer samme rettigheder ved arbejdsløshed og efterløn? Hvordan sikrer man, at skånejob ikke bliver billig erstatning for ordentlig revalidering? Der findes ingen regler i

arbejds miljøloven, som sikrer, at syge mennesker i skånejob får særlige hensyn, f.eks. mulighed for flere sygedage, fleksible mødetider og hviletid.

Hvad skal der i øvrigt ske med de nuværende førtidspensionister? Hvad med dem, der har fået afslag på førtidspension med den begrundelse, at de er for raske, men som bagefter af arbejdsformidlingen får at vide, at de ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet, fordi de er for syge? Vi har et overbureaukratiseret socialt system, men det skyldes bl.a., at vi bruger så umådelig mange ressourcer til tvang og kontrol med underklassen.

Alle den slags punkter er lige præcis de ting, som jeg havde ventet at regeringen ville fremlægge nogle forslag om. Sandt at sige tror jeg, at dér, hvor det virkelig foregår og modvirker polarisering og udstødelse, er lige nu på Rådhuspladsen. Dér foregår det i langt, langt højere grad end her i Folketingssalen.

Jeg vil slutte med at citere Hanne Reintoft fra hendes nye bog »Træd varsomt«. Hun siger:

»Det kan i lyset af de seneste ændringer af socialpolitikken med nye aktiveringskrav forekomme utrolig kortsynet, ja, primitivt, blot at tæske en del af ungdommen ind i et produktionsystem, der i den grad er under forvandling, et produktionsystem, der kræver helt andre dyder end blot det at lære at stå op om morgenen, møde, når fabriksfløjten lyder, lægge sine kræfter ved maskinen og træt gå hjem uden at mukke alt for meget. På dagsordenen burde være helt nye initiativer, nye indfaldsvinkler til menneskers sociale vanskeligheder. På dagsordenen burde også stå helt nye regler for adgang til uddannelse og arbejdsmarked for alle, der kan kvalificeres, og ikke mindst en vision, en drøm om skabelse af menneskeværdige kår for dem, der ikke kan få plads. Måske bliver netop det næste århundredes største udfordring og den farligste modsigelse, om det ikke lykkes.«

Kim Behnke (FP):

Fremskridtspartiets ordfører fru Kirsten Jacobsen er optaget af møde i Folketingets Erhvervsudvalg, så jeg har lovet at sige følgende:

Da vi så den forespørgselsdebat, som SF har rejst i dag, troede vi faktisk, at SF ville noget helt andet. Vi troede, SF ville have en reel debat om de mennesker, som virkelig står med problemer i Danmark. Men som vi har kunnet forstå på debatten og på de indlæg, der er kommet fra SF, er SF mere optaget af, at de pensionister,

der har lagt lidt til side, og som har sørget for en selvpen­ sion, skal vi have en højere beskatning af.

Hvis det at give højere skatter skulle resultere i, at de socialt dårlige får det bedre, så burde det danske samfund se ganske anderledes ud. Og jeg håber, at det på et eller andet tidspunkt går op for SF, at man ikke gør den fattige rig ved at gøre den rige fattig. Det er en kendsgerning, at jo mere man beskatter folk, jo værre går det.

Det største problem i det danske samfund er ensomhed, ensomhed hos de mennesker, som bliver pakket ind i paragraffer og flyttet hen på hylder og ikke har noget som helst andet end i desperation at ringe og bestille tid hos deres læge eller natlæge og bede om at få udstedt recepter på kemikalier, der kan dulme deres virkelighedsopfattelse. De sidder ensomme rundtomkring i lejligheder uanset alder og føler, at de er sat uden for samfundet. Indimellem går de pågældende mennesker amok. Så har vi et system, vi kalder distriktspsykiatri, men som fuldstændig har svigtet. Og i den sidste ende, når en eller anden person, som har spist for meget eller for lidt af det psyko­ farmaka, myndighederne har udstedt, render op og ned i en ejendom med en kniv og jægter de andre beboere, overlades det til politi og til domstolene at tage sig af det.

Der, hvor det her starter, er helt ude i virksomhederne, i landbruget. Store og små virksomheder havde før i tiden medarbejdere ansat, som kom, fejede gulv, gjorde lidt rent, klippede buske, når det var årstid for det, fejede gårdspladsen osv. De arbejdspladser findes ikke længere, for det nuværende skattesystem har ødelagt og fjernet de arbejdspladser. Når virksomhederne i den skarpe konkurrence skal få bundlinjen til bare ikke at gå alt for meget i minus, bliver de medarbejdere sparet væk. Men de medarbejdere havde før i tiden en tilværelse, hvor de havde et sammenhold, hvor de var sammen med de udlærte svende, hvor de var sammen med lær­ linge, og hvor de sad i den samme frokoststue og spiste madpakke og grinede ad de samme vittigheder og drak kaffe sammen.

I dag har vi putt­ et dem rundt i små lejligheder og siger, at de skal holde sig dér. De får tilsendt en check, og næste gang, der sker en begivenhed i deres liv, er, når de får folkepension.

Det er ødelæggende for mennesker, og dér har dansk fagbevægelse et kæmpe ansvar. De fagforeningspampere, der i øjeblikket sidder og spiser store frokoster og finder ud af, hvordan man skal løse storkonflikten, og som sidder med milliongager og kører rundt i store limousiner, har et ansvar. Det er dem, SF burde gå efter, og deres gigantlønninger burde gå til dem, der virkelig har det svært. Fagbevægelsen har med deres krav om gigantiske lønninger og gigantiske skatter ødelagt mange af de arbejdspladser, der var før, og som gav de mennesker indhold og en meningsfyldt tilværelse.

Når de rigtig har været nede og vende og siddet på Hovedbanegården i København eller banegårde andre steder og drukket husholdningssprit, kan vi henvise dem til et herberg, eller hvis de er rigtig heldige, kan de blive anvist en bolig et eller andet sted, som de heller ikke kan administrere. Og når de henvender sig til de forskellige folk ved de sociale myndigheder, er de mennesker, sagsbehandlere, adfærdspsykologer osv., de møder, mere optaget af at udnævne dem til at høre under forskellige paragraffer end af at hjælpe dem og vise medmenneskelighed.

Det er rigtigt, vi har et totredjedelssamfund. Det er nemlig sådan, at mere eller mindre to tredjedele af alle de sociale budgetter går til lønninger til dem, der tjener en fed hyre, og som går hjem om fredagen og drikker rødvin og spiser store bøffer, for nu har de jo gjort en indsats for at få placeret de svage i dette samfund ind under nye paragraffer eller nye ordninger. Så til det går de to tredjedele, og det er kun ca. en tredjedel af pengene, der virkelig kommer ud til dem, der står og er i nød. Det hører ingen steder hjemme, og derfor bør man gøre noget ved det.

Jeg mener også og har sagt det før, at den danske folkekirke har et kolossalt medansvar eller rettere sagt en manglende deltagelse. Hvis man er flygtning og låser sig inde i en kirke og kræver hjælp osv., så kommer menigheden både med varm kaffe og kage og det hele og hjælper en, men hvis folk, der er hjemløse, prøver at komme ind i en dansk kirke, så møder de en låst dør med besked om, at vi altså ikke kan have folk rendende i vores kirker, fordi de sviner og de laver hærværk osv. Hvor er menigheden henne, hvor er vores kristne livssyn, hvor vi skulle hjælpe hinanden?

Den danske folkekirke er mere optaget af skænderier om, hvorvidt de skal vie homosek-

suelle, end de er af at gå ud og hjælpe folk, der virkelig er i nød. Jeg har sagt det før, og dengang gav det ballade. Det er ikke populært at sige sådan noget, men en dansk folkekirke, der har en formue på over 4 mia. kr., har sandelig noget at tage sig til.

Det forslag til vedtagelse, SF har lagt frem her i dag, handler slet ikke om det, men om et eller andet ideologisk felttog og om, at der er nogle flere mennesker, der skal have penge for at lave flere rapporter. Vi har alt for mange rapporter. I min reol ligger en kæmpe stak om det her. Det eneste, det kræver, er handling. Det kan jeg forstå at SF ikke vil, de vil bare have forhøjet de danske skatter, og derfor afviser vi forslaget til vedtagelse.

(Kort bemærkning).

Tove Fergo (V):

Det er, når hr. Kim Behnke angriber den danske folkekirke, at jeg ikke kan lade være at gå op og erindre hr. Kim Behnke om, hvad der er det medmenneskelige ansvar, og det er ikke et, som den danske folkekirke har patent på.

Det er så nemt at sige, at det er der nogle andre, der har ansvaret for, f.eks. folkekirken eller de ansatte på socialcentret, men vi har alle sammen et medmenneskeligt ansvar for at leve op til at hjælpe det medmenneske, som har brug for vores hjælp. Der er ikke nogen, som er mere ansvarlige end andre, så hr. Kim Behnke kan godt påtage sig ansvaret og lade være med at flygte fra det og sige, at det er der andre, der skal påtage sig.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Jeg ved ikke, om fru Tove Fergo er bekendt med det, men lige så snart man kommer syd for Hannover i Tyskland, er det sådan, at alle kirker er åbne. Selv jeg som hedning kan få lov at gå ind i en katolsk kirke og beundre, hvad de har brugt alle millionerne til af udsmykning osv. Det er et åbent sted. Hvis turister eller i det her tilfælde hjemløse i Danmark gerne vil have lov til at søge ly i en dansk kirke, møder de en låst dør. Jeg kan ikke forstå, at det, man kalder den danske folkekirke, ikke engang kan tilbyde hjemløse et sted at komme ind. Hvis der derimod er 10 eller 20 flygtninge, der får tiltvunget sig adgang, kommer hele menigheden og vil hjælpe de pågældende mennesker og demonstrerer og trykker plakater og det hele for dem.

Det er noget underligt noget, at den danske folkekirke er blevet på den måde, og dér har den danske folkekirke et forklaringsproblem.

Første næstformand (Birte Weiss):

Jeg vil godt minde om, at det er de sociale forhold, der er til debat, og ikke flygtningepolitikken.

Fru Tove Fergo for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Tove Fergo (V):

Jeg kan ikke forestille mig, at hr. Kim Behnke kunne tænke sig, at de hjemløse skal bo i de danske folkekirker. Det vil være langt under den standard, der kan tilbydes på herberger for hjemløse, skulle jeg hilse og sige. Der er ganske få toilet- og badefaciliteter, og der er ikke mulighed for overnatning.

Det, man som hjemløs kan få af hjælp i folkekirken, er hjælp til at finde frem til dels socialcentret, dels det herberg for hjemløse, som har mulighed for at tilbyde en overnatningsplads, men det medmenneskelige ansvar er vores alle sammens.

Flemming Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg vil gerne begynde med at takke SF, fordi SF har rejst denne forespørgselsdebat. Jeg synes, det er utrolig vigtigt, at vi her i Folketinget får en drøftelse af, hvordan vi tager initiativ til at hjælpe de svageste i vort samfund.

Jeg vil også takke de tre ministre, som har givet besvarelser på forespørgslen. Jeg synes, alle tre ministre har lagt nogle svar frem, som vidner om, at man, sådan hørte jeg det, er engageret i at gøre en indsats og ønsker at videreføre indsatsen.

Så vil jeg selv knytte nogle bemærkninger til debatten. Det vigtigste tror jeg er en forebyggende indsats, og her vil jeg begynde med betydningen af, at vi fører en politik, så vi styrker familiens mulighed for at fungere som familie, og så forældrene har tid og tager sig tid til samvær med børnene. Jeg tror, at det, at der er mange forældre, som har svigtet, måske fordi de har prioriteret karrieren for højt i forhold til samvær med børnene, er den første årsag til, at det for nogle er endt med en social deroute og deraf følgende problemer.

Så er der blevet sagt en del om arbejdsmarkedet, hvor det også er blevet understreget, at man nu, efter at vi har fået mange i arbejde, fokuserer målrettet på at tage særlige initiativer

over for dem, der har vanskeligt ved at få en varig tilknytning til arbejdsmarkedet. Jeg er meget enig i det, der blev nævnt om betydningen af initiativer over for etniske grupper. Det er vigtigt, at man er sig bevidst, at der er mennesker, som vil kunne løse opgaver på arbejdsmarkedet, hvis de får mulighed for det, ved hjælp af skånejob og andre initiativer, som også blev nævnt.

Så tror jeg også, vi skal være opmærksomme på den teknologiske udvikling, der jo gør, at mennesker, som i mange år har løst en vigtig opgave på arbejdsmarkedet, pludselig ser deres job rationaliseret væk og står uden den identitet, de har i kraft af deres arbejde, da de arbejdsopgaver, som de har løst, ikke længere skal løses. Maskiner eller andre mennesker har overtaget det.

Her tror jeg, det er vigtigt, at man satser på og er bevidst om at styre den teknologiske udvikling og ikke fremme den på en sådan måde, at det kaster mennesker ud i ledighed og påfølgende menneskelige problemer. Jeg vil gerne høre, om arbejdsministeren har planer om yderligere initiativer til her i et højteknologisk samfund at fange de mennesker op, som bliver tilovers, fordi den teknologiske udvikling overflødiggør dem, og hvilke initiativer der kan tages. Det kan være en 50-årig eller en 52-årig, som har ydet en vigtig indsats, men nu er der ikke længere behov for vedkommende, og hvordan satser man på en værdig omskoling?

Nu ser jeg, at min taletid er ved at løbe ud, men jeg vil også gerne sige, at den aktive socialpolitik vil understrege betydningen af bofællesskaber, hvor vi ikke bare satser på mursten, men også på det menneskelige engagement. Jeg er meget enig i det, som bolig- og byministeren var inde på.

Så vil jeg til sidst sige noget om betydningen af de frivillige organisationer. Jeg tror, at vi i 1960'erne, 1970'erne og 1980'erne for ensidigt satsede på, at det nu handlede om, at staten skulle blive stærkere, kommunerne skulle blive stærkere, og at vi skulle regulere mere, men man glemte den indre velfærd, og man glemte det store engagement, som er udfoldet af mange fra de frivillige organisationer. Her er jeg glad for at kunne konstatere, at der er en stigende forståelse for, at de frivillige organisationer har en indsats at yde, og at vi magter at give dem muligheder for virkelig at udfolde sig, for her tror jeg, vi har den vigtigste ressource til at hjælpe dem, der virkelig har brug for hjælp.

Så en lille slutbemærkning til hr. Kim Behnke. Jeg vil da gerne sige, at han er meget velkommen til at besøge Birkerød Kirke mellem kl. 8 og kl. 16. Kirken er åben hver eneste dag, også om søndagen, hvis hr. Behnke skulle have interesse i det.

Arbejdsministeren (Ove Hygum):

Jeg vil starte med at sige, at regeringen er meget optaget af, at de, der er blevet omtalt som de 20 pct., der endnu ikke har mærket opsvinget, i de kommende år virkelig får del i den udvikling, der er i økonomien, og den udvikling, der er i beskæftigelsen.

Der har i den senere tid været en diskussion om de såkaldt svagere lediges arbejdsmarkedskompetence. Der er forskellige bud på, hvor mange det handler om. Som et af de bedste skøn er det blevet nævnt, at der er ca. 10.000 ledige i dagpengesystemet, om hvem man siger, at det måske er tvivlsomt, at de står fuldt ud til rådighed for arbejdsmarkedet.

Vi kommer naturligvis ikke uden om, at vi skal tage en diskussion om de allersvageste lediges rådighed. Opsvinget har synliggjort, at der tilbage i ledighedskøen står en række svagere ledige, som har vanskeligt ved at opnå en fastere tilknytning til arbejdsmarkedet. Der er ikke tale om nogen specielt homogen gruppe, men der er formentlig en del, der har problemer af social og helbredsmæssig karakter.

Regeringen mener, at mindre helbredsmæssige og sociale problemer ikke behøver føre til, at de ledige skal overgå til det sociale system. Vi gør det, som vi bør gøre, nemlig øger samarbejdet mellem AF, a-kasserne og kommunerne, og vi er i et samarbejde mellem Socialministeriet og Arbejdsministeriet optaget af at være åbne for tilbud, der også tager sigte på at løse de problemer, der kan være i det, som man ikke helt flatterende kalder gråzonen mellem arbejdsmarkedspolitikken og socialpolitikken.

Vi vil nu foretage nogle justeringer af arbejdsmarkedsindsatsen fra den 1. januar 1999. Det arbejder vi med i et såkaldt 2005-udvalg, der ser på det, vi kalder redskabsanvendelsen i aktiveringsindsatsen over for de svagere grupper. Nogle af elementerne heri kan bestå i, at vi øger anvendelsen af tilbud med elementer, der kan sikre, at de svagere ledige hjælpes til en bedre afklaring af de fremtidige beskæftigelsesmuligheder.

Vi prøver at give tilbud med mere motiverende og jobafprøvende elementer, der kan fun-

gere som visitationsgrundlag for den videre indsats, og som jeg nævnte før, vil vi gerne øge samarbejdet mellem AF, kommunerne og a-kasserne med hensyn til afklaring og vejledning for at sikre en mere sammenhængende indsats. Vi mener, at samarbejdet både vil give mulighed for en mere sammenhængende aktiveringsindsats for de ledige, der står til rådighed for arbejdsmarkedet, og give mulighed for en mere skånsom og bedre indgang til det sociale system for de ledige, som man må konstatere kan være bedre hjulpet i det sociale system.

Spørgsmålet om skatteforhold har været rejst, og vi har i det hele taget været ret vidt omkring i dag. Jeg vil nøjes med at sige, at vi også i regeringen er optaget af spørgsmålet om arbejde, indkomst og beskatning, og vi har den opfattelse, at der altid skal være en økonomisk gevinst ved at arbejde. Vi ser på problemstillingen, og vi finder det urimeligt, hvis det er rigtigt, at højere skat og aftrapning af sociale tilskud kan spise gevinsten for en lavtlønnet, som får et arbejde. Hvis det er rigtigt, at der er dette paradoks, vil regeringen gennem en ændring af skattesystemet, boligsikringen og daginstitutionsrabatten arbejde for, at der i praksis bliver et socialt skatteloft, så gevinsten ved at arbejde ikke forsvinder. Så har jeg vist svaret på det.

Om hr. Kofod-Svendsens indlæg vil jeg sige, at børnefamiliernes situation optager denne regering meget. Jeg har forstået på den almindelige debat i øjeblikket om konflikten på arbejdsmarkedet, at der er nogle, der synes, at det har optaget regeringen for meget. Men vi fremlægger i juni en redegørelse, og heri vil vi pege på muligheder for at give børnefamilierne bedre mulighed for at have både et arbejdsliv og et familieliv i en og samme omgang.

(Kort bemærkning).

Flemming Kofod-Svendsen (KRF):

Det var lige et par ord om forslaget til vedtagelse. Det består af to pinde, og jeg vil da ikke have noget imod, at regeringen kom med en samlet plan til at imødegå udstødelse og polarisering, men jeg vil spørge: Er det nødvendigt at vedtage et sådant forslag? De implicerede ministre har vel forhåbentlig så god en hukommelse, at de husker at arbejde videre med det, de har sagt. Hjælper det? Det er vel ikke sådan, at vi ikke kan have en forespørgselsdebat, uden man nødvendigvis skal slutte med en vedtagelse af et forslag.

Så er der den næste pind om at nedsætte en uafhængig kommission. Vi har jo som også tidligere nævnt utrolig mange betænkninger og redegørelser. Jeg har da i hvert fald den første meter og mere stående, så mit spørgsmål er igen: Er det nødvendigt med yderligere en kommission? Handler det ikke om, at de mange ting, som vi allerede ved, bliver omsat i handling?

(Kort bemærkning).

Tove Fergo (V):

Det ligger os meget på sinde, at mennesker ikke ryger ud af arbejdsmarkedet. De, der er i arbejde, skulle meget gerne kunne bevare deres arbejde, lige så længe de har lyst til det. Derfor sad jeg og lyttede efter, om arbejdsministeren måske skulle have et bud på, hvad regeringen vil gøre for at sikre, at det menneske, som går hen og får en sygdom og ikke kan blive behandlet hurtigt nok, f.eks. får mulighed for at nyde godt af, at arbejdsgiveren betaler en behandling på et hospital eller betaler en afvænningsbehandling, hvis der er tale om et misbrugsproblem.

Det er jo sådan, at der er kommuner, bl.a. Københavns Kommune, som gerne betaler alkoholproblembehandling for deres medarbejdere, og det bliver de pågældende ikke beskattet af. Men hvis det er en privat virksomhed, der gør det, bliver man beskattet, og jeg kunne godt tænke mig at vide, hvad regeringens konkrete bud er på dette problem, som er et stort problem for mange mennesker, og som betyder, at mange kommer ind i den onde cirkel, som kan føre til en social deroute.

Vedrørende SF's forslag til vedtagelse beklager jeg, at jeg glemte at sige noget om det i første runde, fordi der var så meget, jeg gerne ville sige om alt det vi gerne vil. Vi kan desværre ikke støtte forslaget. Vi mener, der skal handling til her og nu. Der skal ikke nedsættes flere råd og nævn, der skal sidde og sylte tingene, der skal handling til her og nu.

(Kort bemærkning).

Ebbe Kalnæs (CD):

CD valgte ikke at bruge tid på forslaget i ordførertalen, fordi vi anser det for at være for bredt, og det er egentlig en smule betænkeligt, når vi efterhånden bevæger os ud i en debat, hvor stort set alt kan komme med om marginaliserede grupper og virkelig ramte mennesker. Vi har så tit diskuteret i dette Folketing om folk,

der virkelig er på den med alkoholproblemer og andre problemer, og om psykisk syge osv. Her kan der tales om udstødte i virkelig forstand, men nu kan vi få familiepolitik og hele balladen med ind under begrebet udstødte.

Så vil jeg gerne sige til fru Tove Fergo, der kom med et helt konkret spørgsmål om alkohol, at vi havde altså for få dage siden en debat her i Folketinget, hvor der viste sig et helt klart flertal for, at man rent faktisk gerne vil undlade beskattning på området. Vi er da meget optaget af, at fru Tove Fergo hiver netop det spørgsmål op igen, for det er et CD-forslag, vi har kæmpet for længe, men det er altså ikke passende i dag.

(Kort bemærkning).

Arbejdsministeren (Ove Hygum):

Jeg vil starte med at sige, at i Arbejdsministeriet er vi mest optaget af at arbejde forebyggende med arbejdsmiljøindsatsen, så nedslidningen og de arbejdsprocesser, der gør, at de situationer, fru Tove Fergo nævnte, og som kan føre til et behov for den ene eller anden form for behandling, opstår i mindst muligt omfang. Dertil skal jeg føje, at jeg er vidende om, at Skatteudvalget i sidste uge har behandlet de temaer, fru Tove Fergo nævnte, og jeg har forstået på skatteministeren, at der har været en god debat om netop spørgsmålet om beskattning i de to situationer.

Socialministeren (Karen Jespersen):

Jeg mener, at den debat, vi har haft her i dag, egentlig illustrerer, at vi er på rette vej, og at den nye sociallovgivning, der er vedtaget med et bredt flertal her i Folketinget, også er et udslag af og et udtryk for, at vi er på rette vej.

I virkeligheden har der ikke været den store uenighed om alle elementerne i regeringens politik, når det drejer sig om at forhindre udstødning og marginalisering, og det ser jeg som et glædeligt tegn. Det er også en af grundene til, at jeg er enig i, at der ikke er brug for en kommission, for den kunne blive en sovepude for kommunerne og amterne, så de lod være med at foretage sig noget. De kunne sige: Jamen I ved jo heller ikke rigtig, hvad der skal til, så skulle vi nu ikke vente de 2, 3, 4, 5 år, der vil gå, inden kommissionen har arbejdet færdig?

Jeg vil dog gerne medgive forslagsstillerne, at jeg også synes, vi nu har brug for en status over, hvor vi står, hvilke problemer vi har og omfanget af dem. Men debatten har jo også illustreret, hvor svært det er at få has på, hvad

det egentlig er for problemer, vi taler om, og hvor stort deres omfang er. Som det lige er blevet illustreret af den seneste taler, er definitionen af udstødte og marginaliserede efterhånden blevet så bred, at vi nu er lige ved at være derhenne, at den omfatter hele befolkningen.

Jeg synes også, det er betænkeligt, når man snakker om, at det er et udslag af marginalisering eller polarisering, at nogle ældre har en privat pension, som andre ikke har. Det giver sig jo ikke udslag i, at de sidstnævnte også har andre livsvilkår, der betyder, at de har et dårligt liv og er udstødt fra det almindelige samfundsliv for nu at bruge den vending, der findes i forespørgslen.

Men det, at det er svært at få et præcist tal for, hvad det er, vi taler om, er jo ikke det samme som at sige, at vi ikke skal arbejde videre med problemerne, og jeg synes, en af konklusionerne af dagens debat må være, at netop her er et af de problemer, der er brug for at arbejde videre med. Hvem er det, vi betragter som udstødte og marginaliserede, og hvor mange er det, vi taler om?

Det er klart, at vi taler om flere grupper. Man kan illustrere det med et isbjerg, hvor det er de meget marginaliserede, de hjemløse, dem med de mange sammensatte problemer, f.eks. misbrugsproblemer, og de sindslidende, der er den der meget synlige top af isbjerget. Men den største del af isbjerget, som i virkeligheden er den farligste, befinder sig under vandoverfladen. Det er f.eks. de belastede grupper, der bor i de socialt belastede boligområder og risikerer at blive egentlig udstødt, hvis vi ikke vil gøre en indsats, og regeringen har ikke bare været meget optaget af at mindske den del af isbjerget, der er meget, meget tydelig, men også at angribe den del af isbjerget, der er under vandet. En anden grund til, at der er brug for, at vi arbejder videre med en identifikation af problemet, er, at det så bliver nemmere at opstille succeskriterier og foretage en vurdering af, om vi bevæger os i retning af de succeskriterier, vi selv har opstillet.

Nogle af de uenigheder, der har været tale om, er velkendte uenigheder. En af dem er spørgsmålet om skattefritagelse for sygdomsbehandling og alkoholfvænnning, som jeg også synes er på kanten af det, der egentlig er kernen i diskussionen her, og et andet emne, der har været oppe – også en velkendt uenighed – er spørgsmålet om aktivering. Her er min holdning, at den er et meget vigtigt bidrag til at

forebygge udstødningen. Vi har faktisk megen dokumentation for, at den rent faktisk også hjælper, og jeg synes, det simpelt hen er så indlysende, at jeg næsten ikke fatter, der er nogen, som ikke er enige i, at det at lade folk gå for sig selv og være overladt til sig selv med en månedlig check næsten er den sikreste vej til udstødning og mere sammensatte sociale problemer.

Jeg vil slutte af med at tilslutte mig hr. Fleming Kofod-Svendsens syn på det frivillige sociale arbejde som et meget vigtigt bidrag til at mindske marginalisering. Egentlig vil jeg sige, at det skal ses som en mindre del af en større sammenhæng. Det drejer sig om, at hvis vi vil gøre noget ved disse problemer, er det vores fælles ansvar som borgere – både på arbejdspladserne, i boligområderne og i fritidsklubberne. Jo bedre vi bliver i stand til at tackle de menneskelige problemer, vi møder, og give de mennesker en håndsrekning – sørge for at de bliver trukket ind og kommer med i de fællesskaber, der er i hverdagen, og bidrage til at få genetableret nogle af de netværk, der er gået tabt – desto færre udstødningsproblemer vil vi få, og desto mindre vil der være behov for offentlige løsninger af den ene eller anden slags.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi også sender det signal fra debatten her i dag, at det er altså ikke kun et anliggende for politikere. Det er faktisk et anliggende for hele befolkningen.

Villy Søvnald (SF):

Jeg vil godt takke for debatten.

Det er jo rigtigt, at debatten nogle gange har været i centrum af problemerne og nogle gange helt i yderkanten, mest iøjnefaldende vel i Fremskridtspartiets indlæg. Jeg har endnu ikke oplevet her i Folketinget – og jeg har trods alt snart siddet her i 4 år – at Fremskridtspartiet ikke har formået at gøre en hvilken som helst debat til en indkomstskattedebat.

Jeg mener i virkeligheden, at Fremskridtspartiet er i stand til ligesom i middelalderen, hvor man tilskrev Fanden stort set alt ondt, at tilskrive det nuværende skattesystem alt ondt. Det var uretfærdigt i middelalderen, det er lige så uretfærdigt i dag, og jeg synes egentlig, det er lidt ærgerligt – også fordi det altid giver en sikker mulighed for, at en i øvrigt relevant debat kører af sporet, hvis man hver gang tager et andet tema ind.

Jeg skal sige til Socialdemokratiet og De Radikale, at jeg ikke synes, man nåede ind til

essensen af ulighedsdebatten i hverken Socialdemokratiets eller De Radikales indlæg. Jeg antager, at både Socialdemokratiet og De Radikale har bøjet sig for den dokumentation, der ligger i rapporten fra Socialforskningsinstituttet og Danmarks Statistik, nemlig at den klassiske økonomiske ulighed, forstået som indkomstulighed og formueulighed, er stigende. Men det må dog være et problem, når man har et regeringsgrundlag, der har som sit mål at skabe større lighed.

Jeg forstår ikke, at man i en debat som den i dag ikke i højere grad er villig til at forholde sig til det paradoks, at mens man har et regeringsgrundlag, der siger større lighed, har vi en faktisk situation, der siger større økonomisk ulighed. Det har noget at gøre med diskussionen om lavindkomstgrupperne, det har at gøre med dem på den lave førtidspension, dem der kun har folkepensionen, og dem der har den lave bistandshjælp. De lever i dag et liv i materiel fattigdom. De har ikke råd til de ting, de øvrige grupper i samfundet har råd til med hensyn til bolig, børn og oplevelser, og det skuffer mig, at regeringspartierne ikke i højere grad vil forholde sig til det paradoks, når jeg tænker på indholdet af regeringsgrundlaget.

Til Venstre vil jeg bare sige, at jeg synes ikke, der var meget, der var bare i nærheden af virkeligheden i Venstres bidrag til dagens debat. Der var nogle ideologiske udmalinger om privatisering som vejen til de store lyksaligheder; men det har vi jo hørt før fra Venstre, og det er altså svært at diskutere med helt nyreligiøst orienterede mennesker.

Jeg synes, De Konservative kom med en interessant udmelding, nemlig om den ønskelige ulighed, som jeg tror, hr. Jens Heimbürger karakteriserede det: Det er ønskeligt med et samfund, der har en vis ulighed. Som hr. Heimbürger illustrerede det, kan de forreste så være med til at trække de bageste med. Det savner jeg altså empirisk belæg for. Jeg savner det empiriske belæg for, at i lande, der har opgivet lighedsidealet og har bevæget sig mod større ulighed, er de dårligst stillede kommet med. Må jeg spørge hr. Heimbürger: Er det England under Thatcher? Er det England under Major? Det er det vel næppe. Her blev underklassen jo for alvor koblet af i udviklingen, og det tror jeg altså også ville ske i Danmark.

Til Det Radikale Venstre skal jeg sige, at jeg synes, det var lidt skuffende, når man i valgkampen har lyttet til de radikale udmeldinger

om, at nu skulle opsvinget blive til gavn for dem, der endnu ikke havde fået gavn af opsvinget. Det er jo et stærkt udsagn, der forpligter, og som gør, at vi i hvert fald i SF har nogle forventninger om, at der også er substans bag. Det var der ikke i dag, men jeg kan garantere De Radikale, at SF vil komme med nogle bidrag, der sikrer substansen. Så skal jeg også sige tak til Enhedslisten og vel også til Kristeligt Folkeparti for støtten.

Jeg synes måske, vi i hele denne debat har brug for en ansvarsdebat, der vender hele ansvarskravet en smule på hovedet. Jeg synes, det ville være spændende at få debatten vendt, så ansvarskravet ikke kun rettes mod dem, der i forvejen er på knæ eller ligger ned, men at der stilles et langt større krav om ansvarlighed til de opretstående. Det forventer vi, og det vil vi også gerne bidrage med konkrete bud på.

Jeg skal runde af med en bemærkning til socialministeren, der siger, at vi er på rette vej. Det er jeg enig i på nogle af de konkrete områder, men på de store, afgørende områder stiger den økonomiske ulighed. Med den stigende polarisering i alderdommen går vi efter SF's opfattelse ad den forkerte vej, for vi ser gerne et samfund, der er præget af større lighed og dermed mindre polarisering og mindre udstødelse.

Socialministeren (Karen Jespersen):

Det er ikke rigtigt, når hr. Villy Søvndal påstår, at ulighederne i Danmark vokser, og at polariseringen vokser.

Når jeg ikke for alvor har taget den debat op her på talerstolen i dag, er det ikke udtryk for, at jeg er enig med hr. Villy Søvndal. Men der er utrolig mange måder at opgøre tingene på, og derfor kan man sige, at det egentlig er en mere detaljeret og grundig debat værdig end den, vi kan føre her i dag.

Hvis man tager sådan noget som finansredegørelsen for 1997 fra november i fjor, står der på side 126 i afsnittet »Udvikling i indkomstfordelingen«:

»Danmark er blandt de lande, der har den mest lige fordeling af de disponible indkomster. Siden 1983, hvor analysen begyndte, er indkomstfordelingen blevet udjævnet yderligere, jf. figur 5.1. Dermed adskiller udviklingen i Danmark sig markant fra de fleste andre vestlige lande, hvor indkomstforskellene i de senere årtier er udvidet.«

Altså i modsætning til Danmark, hvor de ikke er udvidet, men faktisk er mindsket.

Desværre har jeg ikke medbragt budgetredegørelsen for sidste år; men så vidt jeg husker, er der i budgetredegørelsen en opgørelse, der også viser, at når man tager alle faktorer med, er forskellene mellem de disponible indkomster faktisk blevet mindre og ikke vokset, som hr. Villy Søvndal påstår.

Hvis man ser på en række andre indikatorer, er der ligeledes meget, der tyder på, at også de sociale uligheder bliver mindre. Langt flere unge er kommet i arbejde, og der er langt færre langtidsledige. Fru Dorit Myltoft var inde på nogle tal, der også indicerede, at uligheden i Danmark faktisk bliver mindre og ikke større. Det er selvfølgelig også målet for vores bestræbelser, og derfor mener jeg, vi er på rette vej.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Jeg vil godt takke for, at også socialministeren går ind i denne i virkeligheden helt afgørende debat om ulighed.

Jeg vil anbefale, at de grupper, der er i tvivl om, hvem der har mest ret, sætter sig ned og læser dette lille skrift. Det er udgivet af to uafhængige forskningsinstitutioner, som jeg tror der står stor respekt om, nemlig Danmarks Statistik og Socialforskningsinstituttet, og i modsætning til regeringens konklusion når de frem til, at ikke blot er indkomstuligheden stigende, men formuefordelingen og dens udvikling er så skæv, som den ikke har været i Danmark siden slutningen af 1930'erne. Det er konklusionen i dette værk.

Spørger man så, hvordan det kan gå til, synes jeg egentlig, det er nærliggende nok: Regeringen har i fortsættelse af de borgerlige regeringer i 1980'erne gennemført ting som afvikling af formueskatten, halvering af arveafgiften, sænkning af det skrå skatte loft og sænkning af lejeværdien for store huse. Alt dette har medvirket til, at befolkningsgrupperne med store indkomster og formuer har fået store lettelser, og samtidig har lavindkomstgrupperne – hvad enten det er dem på dagpenge eller på bistanndshjælp – fået forringet deres vilkår. Bl.a. er dagpengene blevet halveret for de unge. Det er klart, at det bidrager til en større ulighed i både indkomst og formue, så egentlig synes jeg ikke, det er så underligt.

Så kan regeringen jo sige: Jamen det har vi kun gjort, når vi har samarbejdet med Venstre og De Konservative. Se, det er jo rigtigt, og det

er derfor, SF siger: Det er godt at være i godt kammeratskab!

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 13 af Villy Søvnald (SF) (se foran) forkastedes, idet 13 (SF og EL) stemte for, 99 (S, V, KF, DF, CD, RV, FP og KRF) imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 31:

Forslag til folketingsbeslutning om at sikre bedre boligmæssige forhold for de udstødte og marginaliserede grupper i Danmark.

Af Pernille Frahm (SF) m.fl.
(Fremsat 16/4 98).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Bolig- og byministeren (Jytte Andersen):

Vi har jo flere gange ud over den debat, vi har haft de sidste par timer, her i Folketinget drøftet forholdene, herunder boligsituationen, for de socialt udstødte grupper: sindslidende, stofmisbrugere, hjemløse m.fl.

Samtlige partier stod bag en dagsorden i forbindelse med en forespørgselsdebat helt tilbage i 1992. Dagsordenen pålagde den daværende regering at udvikle sociale boformer og sikre åbne være- og omsorgssteder, midlertidige botilbud til hjemløse, aktivitetstilbud, ordninger med kontaktpersoner og opsøgende arbejde med henblik på at etablere varige løsninger for denne gruppe.

Regeringen har siden 1993 lagt meget stor vægt på at forbedre vilkårene for de svage grupper, ikke mindst på boligsiden. Dagsordenen fra 1992 er fulgt op med mange forskellige initiativer fra regeringens side. Det drejer sig både om sikring af flere og mere varierede

boformer, støttepersonordninger og andre tilbud, som er af betydning for de svageste grupper i dagligdagen. Socialministeriets række af puljeordninger har medvirket til at udvikle disse tilbud, og en række af de tilbud og initiativer inden for boliglovgivningen, jeg allerede fremhævede under forespørgselsdebatten for lidt siden, åbner faktisk en lang række muligheder, som også kan være anvendelige i forbindelse med nogle af de ønsker, der ligger i SF's beslutningsforslag.

Det første forslag, SF stiller, er en opfordring til at sikre, at eksisterende egnede boliger til disse grupper ikke forsvinder gennem nedlæggelse og sammenlægning, samt at der oprettes et konkret antal boliger til de vanskeligt stillede grupper. Jeg er meget enig i SF's ønske om, at der skal sikres en bedre bolig-mæssig situation for de svage grupper, og regeringen har derfor også indført muligheden for at etablere bofællesskaber.

Med de ændringer i lov om almene boliger, der trådte i kraft den 1. januar, er det blevet nemmere at etablere bofællesskaber for alle, der måtte ønske denne boform, herunder også de svageste grupper. Bofællesskaber kan etableres som individuelle bofællesskaber – typisk med fælles opholdslokale, men sådan at hver beboer har sin egen selvstændige bolig med eget køkken – og de kan også etableres som kollektive bofællesskaber, hvor beboerne deles om et fælles køkken.

Bofællesskaber kan etableres i bebyggelser side om side med andre boligformer. Der kan f.eks. være tale om, at man i større ejendomsboliger etablerer et bofællesskab, som omfatter en hel opgang. Et meget væsentligt element, som jeg synes bør trækkes frem i denne sammenhæng, er sikring af beboerindflydelsen – også når det drejer sig om at skabe mulighed for de svageste grupper med hensyn til en mere mangfoldig boligsammensætning.

Under Folketingets behandling af lovforslaget om bofællesskaber tog Boligministeriet initiativ til at nedsætte en arbejdsgruppe med deltagelse af Socialministeriet; denne gruppe skulle især se på mulighederne for at etablere bofællesskaber for særlig udsatte grupper, ikke mindst de hjemløse. I arbejdsgruppens redegørelse, der blev sendt til Boligudvalget og Socialudvalget den 28. november sidste år, gennemgås mulige barrierer for etablering af bofællesskaber for de særlig udsatte grupper, og rede-